

Decàleg per a una comunicació sobre joventut que promogui la igualtat de gènere

Aquest document pretén ser una guia per a professionals de la informació, la comunicació i la creació de continguts per ajudar-los a millorar el tractament de les qüestions relacionades amb la joventut des de la perspectiva de la igualtat de gènere. El seu objectiu és doncs promoure una comunicació rigorosa, inclusiva i transformadora, que eviti estereotips, redueixi l'alarmisme i contribueixi a generar imaginari més justos en els diferents entorns mediàtics i digitals.

Decàleg per a una comunicació sobre joventut que promogui la igualtat de gènere

Guia per a professionals de la informació, la comunicació i la creació de continguts per ajudar-los a millorar el tractament de les qüestions relacionades amb la joventut des de la perspectiva de la igualtat de gènere.

Introducció

La comunicació exerceix un paper clau en la construcció dels imaginaris socials sobre la joventut i les relacions de gènere. Els continguts informatius, culturals i digitals no només descriuen la realitat, sinó que també contribueixen activament a definir quins comportaments es consideren normals, problemàtics o desitjables.

En un context marcat per les transformacions socials, els debats públics intensos i els entorns comunicatius d'alta velocitat, resulta especialment rellevant garantir una comunicació rigorosa, ètica i compromesa amb la igualtat de gènere i amb els drets dels joves. Els mitjans de comunicació tenen en aquest sentit una responsabilitat específica en la prevenció d'estereotips, de la desinformació i dels discursos que generen pànic moral, que estigmatitzen o que polaritzen la societat.

Aquest decàleg —i la seva corresponent *llista de control editorial*— s'emmarquen en els principis d'igualtat, de respecte dels drets, de perspectiva de gènere i d'interseccionalitat, i estan alineats amb les polítiques públiques de joventut i amb els estàndards deontològics del periodisme responsable. L'objectiu és que puguin servir com una eina pràctica que permeti millorar la qualitat del tractament informatiu sobre el jovent, visibilitzar-ne la diversitat i la capacitat d'acció i contribuir a construir una esfera pública més justa, més inclusiva i més democràtica.

Decàleg per a una comunicació sobre joventut que promogui la igualtat de gènere

Guia per a professionals de la informació, la comunicació i la creació de continguts per ajudar-los a millorar el tractament de les qüestions relacionades amb la joventut des de la perspectiva de la igualtat de gènere.

1. Presentar la informació contextualitzada des d'una perspectiva de gènere

Cal que les dades que es proporcionin vagin acompanyades de comparatives temporals i d'elements que permetin interpretar correctament els fenòmens socials relacionats amb les persones joves, tenint en compte com afecten de manera diferenciada els diferents gèneres. És important analitzar de manera explícita com impacta el fet noticiable en les noies, en els nois i en les altres identitats de gènere, evitant enfocaments genèrics aparentment neutres que, a la pràctica, reproduïxen i naturalitzen desigualtats estructurals. La contextualització evita que fets aïllats es percebin com tendències generalitzades i contribueix a una comprensió més rigorosa de l'impacte dels discursos per evitar la construcció d'estereotips.

Cal evitar generalitzacions com ara "el jovent és més masclista" o "les noies normalitzen la violència". No s'ha de presentar l'actualitat com una "crisi generacional" ni suggerir que abans hi havia menys sexisme sense argumentar-ho basant-se en fonts rigoroses que ho evidencïin. Cal analitzar si, per exemple, el fet que les xifres augmentin respon a una major visibilitat, a canvis normatius o a millores en els sistemes de registre.

Exemple: en lloc de dir simplement "augmenta la violència entre les persones joves", cal matisar-ho i contextualitzar-ho dient "creixen les denúncies per violència entre les persones joves en un context de més sensibilització i un major accés a recursos".

2. Reconèixer la diversitat de gènere present en les persones joves des d'una perspectiva interseccionalt

El jovent és un col·lectiu heterogeni, amb múltiples eixos de desigualtat, com ara el gènere, la classe social, l'origen, l'orientació sexual o el context territorial. Els continguts informatius han de reflectir aquesta pluralitat d'identitats, de trajectòries i d'experiències, i defugir visions homogènies que presenten el jovent com un subjecte únic, coherent i estàtic.

Adoptar una mirada interseccional permet comprendre com interactuen aquests factors en la vivència de les desigualtats i permet evitar de reproduir representacions reduccionistes o excloents. Aquest enfocament no implica ni etiquetar ni sobredeterminar, sinó decidir conscientment quan el gènere, la classe o l'origen són variables informativament rellevants i quan no ho són. Això contribueix a una comprensió més aprofundida dels diversos contextos i evita interpretacions úniques o simplificades.

Exemple:
Sense enfocament interseccional: "Les joves són les que més fan servir les xarxes socials per buscar suport emocional."

Amb enfocament interseccional: "L'ús de les xarxes socials com a espai de suport emocional varia entre les joves segons el seu entorn: les noies de zones rurals les fan servir sovint per compensar la manca de recursos de salut mental propers, mentre que les joves migrades hi recorren també per mantenir vincles amb les seves comunitats d'origen."

La primera versió homogeneïtza "les joves" com un bloc únic. La segona introdueix dos eixos (territori i origen) perquè són rellevants per explicar el fenomen.

Decàleg per a una comunicació sobre joventut que promogui la igualtat de gènere

Guia per a professionals de la informació, la comunicació i la creació de continguts per ajudar-los a millorar el tractament de les qüestions relacionades amb la joventut des de la perspectiva de la igualtat de gènere.

3. Promoure narratives que qüestionin estereotips i fomentin la igualtat

Cal ressaltar les iniciatives, els referents i les experiències que qüestionin les normes rígides de gènere i promoguin les relacions igualitàries.

No s'han de reforçar les narratives simplistes que assignen rols fixos (víctimes passives, agressors inevitables o relacions "tòxiques" com a drama romàntic), i sí que cal, per contra, analitzar les estructures socials i dinàmiques de poder, visibilitzar els referents juvenils que promoguin masculinitats igualitàries i relacions basades en el respecte i evitar incorporar expressions com "invent ideològic" sense una contextualització crítica que en desmunti la càrrega desinformativa.

Així mateix, cal descriure els fets sense generalitzacions per edat ni per gènere i evitar generar pànic moral.

S'ha de diferenciar entre els casos individuals, les percepcions socials i l'evidència empírica, evitar convertir fets aïllats en tendències generals o generar narratives que alimentin alarmismes sobre el jovent. Cal tenir en compte que els continguts mediàtics poden provocar reaccions socials desproporcionades envers un grup o un comportament determinats i fer que es percebin falsament com una amenaça per als valors i els interessos de la societat.

No s'han de construir discursos que enfrontin generacions ("els joves davant els adults") ni atribuir comportaments a tot un grup sense una base sòlida. Cal evitar, també, els discursos que enfrontin els gèneres ("guerra de sexes") o les generacions ("guerra generacional"). Encara que aquests resultats siguin extrets d'una enquesta, repetir-los en titulars pot amplificar els discursos desinformatius.

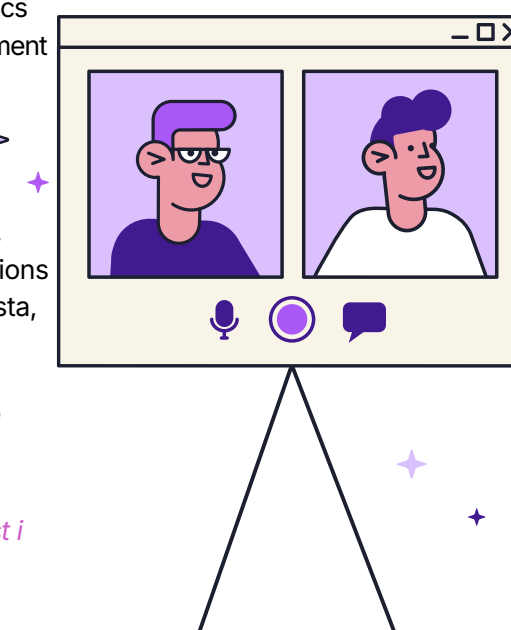
Exemples: cal evitar titulars que reproduïxin discursos negacionistes sense una anàlisi ("la violència de gènere és un invent") i acompanyar-los sempre de contextualització, substituint per exemple "cada cop més joves trivialitzen la violència" per "alguns discursos detectats en determinats entorns digitals, l'abast i la representativitat dels quals encara estan en estudi,...".

4. Visibilitzar la capacitat d'acció juvenil, especialment de les dones, en els relats

Els relats han de destacar les iniciatives, les capacitats, el lideratge i la creativitat de les persones joves, i reconèixer-les com a agents de canvi social. Aquest enfocament s'oposa a les narratives centrades exclusivament en la seva vulnerabilitat i afavoreix representacions que en mostren el protagonisme en processos educatius, culturals i comunitaris i en la defensa dels seus drets.

Molts comportaments estan vinculats a processos de construcció identitària, dinàmiques de grup o entorns digitals. Oferir claus interpretatives contribueix a fer comprendre aquests processos sense recórrer a judicis adultocèntrics. Cal esforçar-se a buscar històries en què les dones o les persones d'identitats de gènere diverses en siguin les protagonistes.

Exemple: en comptes d'escriure "Una menor va ser rescatada després de participar en una protesta veïnal que va acabar amb aldarulls", cal visibilitzar la capacitat d'acció de la dona jove com a subjecte de l'acció i escriure: "Una estudiant de 17 anys va organitzar la protesta veïnal contra el tancament del centre de salut del barri, que va mobilitzar més de dues-centes persones en una setmana".

Decàleg per a una comunicació sobre joventut que promogui la igualtat de gènere

Guia per a professionals de la informació, la comunicació i la creació de continguts per ajudar-los a millorar el tractament de les qüestions relacionades amb la joventut des de la perspectiva de la igualtat de gènere.

5. Fer servir un llenguatge inclusiu, precís i no sexista

La redacció i els discursos han d'incorporar expressions que visibilitzin la diversitat d'identitats i evitin reproduir jerarquies de gènere o termes desvaloritzadors. L'ús d'alternatives lingüístiques no sexistes contribueix a superar l'androcentrisme i impulsa un marc discursiu que reconeix i dignifica totes les experiències. Es recomana utilitzar fórmules inclusives –quan siguin pertinents i no dificultin la comprensió– com ara “el jovent”, “la joventut”, “les persones joves”.

Cal anomenar correctament la violència de gènere i evitar expressions que la minimitzin o distorsionin, com ara “crim passional” o “conflicte sentimental”. La precisió conceptual és clau per no reforçar interpretacions errònies.

Exemple: cal substituir “relació tòxica” per “situació de violència de gènere”, i si es considera necessari es poden utilitzar fórmules inclusives com ara “el jovent” en lloc d’“els joves”.

6. Utilitzar recursos visuals que desafïïn els estereotips de gènere i de joventut

La comunicació no és només textual. Cal analitzar també les fotografies, els vídeos, els reels o els gràfics, ja que contribueixen a construir significat.

Cal evitar imatges que sexualitzin, infantilitzin o criminalitzin el jovent o que reproduïxin estereotips de gènere. La violència simbòlica també opera a través d'allò visual. Aquest enfocament reconeix el poder de les imatges per reforçar o qüestionar normes socials de gènere. Alhora, cal incorporar també representacions de masculinitats diverses, allunyades dels models hegemònics associats a l'agressivitat, a la dominació o a la manca d'expressió emocional. Finalment, cal evitar imatges que atemptin contra el dret a la intimitat i l'honor de les persones joves, especialment dels menors d'edat, i demanar-ne el consentiment en tots els casos.

Exemples:

Cal evitar il·lustrar notícies sobre violència amb imatges de dones plorant o de parelles discutint de manera estereotipada.

Sexualització: cal evitar il·lustrar una notícia sobre assetjament escolar amb un primer pla del cos de la noia afectada; és millor mostrar el context (l'aula, el mòbil, l'entorn) sense centrar la imatge en el seu físic.

Infantilització: cal evitar il·lustrar un reportatge sobre activisme juvenil amb fotografies d'adolescents jugant o rient sense relació amb el tema objecte del reportatge; és millor mostrar-los intervenint en una assemblea o presentant les seves propostes.

Criminalització: cal evitar il·lustrar una notícia sobre conflictes veïnals amb joves encaputxats i d'esquena en un entorn fosc; és millor mostrar l'espai públic en condicions neutres, sense associar visualment tot un grup amb l'amenaça.

Decàleg per a una comunicació sobre joventut que promogui la igualtat de gènere

Guia per a professionals de la informació, la comunicació i la creació de continguts per ajudar-los a millorar el tractament de les qüestions relacionades amb la joventut des de la perspectiva de la igualtat de gènere.

7. Incorporar veus de dones joves diverses de manera activa

Els continguts haurien d'incloure testimonis, interpretacions i coneixements aportats per persones joves, especialment de dones, pel fet que són fonts d'informació menys utilitzades, i reconèixer la seva capacitat per analitzar les seves pròpies realitats. Aquesta integració afavoreix processos comunicatius més democràtics, redueix l'adultocentrisme i enforteix metodologies participatives que promouen la implicació directa del jovent en la construcció de missatges. Aquestes veus juvenils han de ser diverses i presentar-se com a protagonistes, com a veus expertes en la seva realitat i com a agents de canvi. Les veus juvenils s'han d'incorporar amb context i diversitat, i evitar utilitzar-les únicament com a recurs anecdòtic.

Exemple: en lloc d'incloure una única citació breu d'una noia jove com a testimoni il·lustratiu, cal incorporar la seva anàlisi, la seva experiència i la seva perspectiva com a part central del contingut, juntament amb altres veus diverses que permetin comprendre la complexitat del fenomen.

8.

Garantir la protecció de la dignitat, de la privadesa i del benestar

En crear i difondre continguts cal evitar pràctiques que generin dany emocional, social o psicològic, especialment en qüestions sensibles com la violència, la discriminació o les identitats de gènere. Cal respectar el principi de presumpció d'innocència en el tractament informatiu i protegir les víctimes. Aquesta protecció inclou la gestió responsable de les dades, el respecte a la intimitat i l'adopció de criteris ètics que prioritzin el benestar dels joves.

No s'han de publicar detalls innecessaris o imatges estigmatitzants ni reproduir insults o desqualificacions que l'agressor hagi dirigit cap a la víctima. Cal evitar amplificar la violència simbòlica a còpia de repetir-la, i tenir en compte l'impacte de la viralització i la possible revictimització en entorns digitals, fins i tot quan els continguts ja circulen àmpliament a les xarxes.

Exemple: en una notícia sobre assetjament masclista entre joves a les xarxes socials, cal evitar reproduir missatges humiliants o identificar la víctima, i s'ha de contextualitzar el cas com una expressió de la violència de gènere, i incorporar-hi recursos de suport i de prevenció.

Decàleg per a una comunicació sobre joventut que promogui la igualtat de gènere

Guia per a professionals de la informació, la comunicació i la creació de continguts per ajudar-los a millorar el tractament de les qüestions relacionades amb la joventut des de la perspectiva de la igualtat de gènere.

9. Contrastar dades, evitar difondre informació falsa i revisar l'impacte dels continguts abans de publicar-los, especialment en entorns digitals en què la difusió és ràpida i massiva

En cas que s'hagin difós informacions incorrectes cal rectificar, retirar el missatge i publicar un text que aclareixi la notícia de manera que es resolguin els dubtes. La persona o les persones afectades rebran així una reparació deguda que, tot i ser insuficient, constitueix una manifestació pública de bona voluntat.

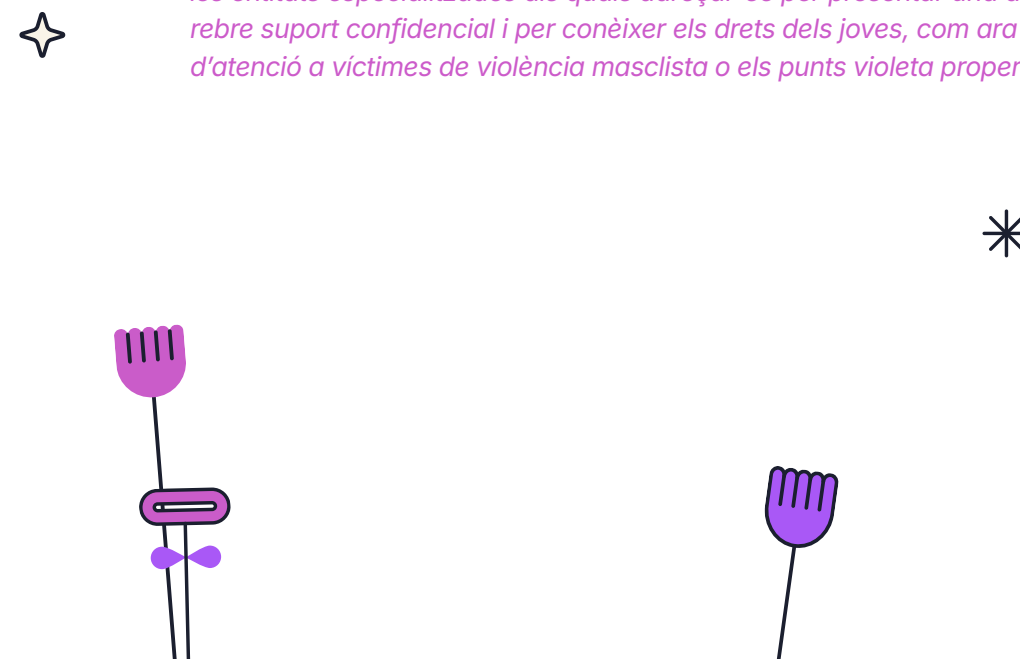
10. Informar sempre sobre els recursos d'ajuda o de denúncia

En continguts que abordin la violència de gènere, les violències sexuals, l'assetjament, els discursos d'odi o de discriminació, cal incorporar-hi sempre informació clara sobre els recursos d'ajuda, els serveis i les vies de denúncia disponibles, tant institucionals com especialitzats.

Informar implica també oferir eines de protecció i d'orientació: què fer, a qui adreçar-se i quins drets assisteixen les persones joves. Els recursos han de ser pertinents, actuals, accessibles i adaptats al territori, a l'edat i al canal de difusió.

Quan sigui possible, cal prioritzar els serveis públics i les entitats especialitzades, i indicar si l'atenció és confidencial, gratuïta i accessible per als joves.

Exemple: cal incloure de manera clara i visible informació sobre els serveis públics i les entitats especialitzades als quals adreçar-se per presentar una denúncia, per rebre suport confidencial i per conèixer els drets dels joves, com ara el telèfon d'atenció a víctimes de violència masclista o els punts violeta propers.

Llista de control editorial prèvia a la publicació *Check!*

Aquesta llista de control està pensada per ser utilitzada abans de publicar una peça informativa, un reportatge, un audiovisual o contingut digital.

1 — Contextualització i rigor informatiu

- ☐ La informació inclou dades contrastades i fonts identificables?
- ☐ S'aporta context temporal o comparatiu que eviti lectures alarmistes?
- ☐ S'analitza explícitament si el fenomen afecta de manera diferent les noies, els nois o altres identitats de gènere?
- ☐ S'evita presentar fets aïllats com a tendències generals o "crisis generacionals"?

2 — Diversitat i interseccionalitat

- ☐ S'evita tractar "el jovent" com un grup homogeni?
- ☐ Es tenen en compte factors com el gènere, l'origen, la classe social, l'orientació sexual o el territori quan són rellevants des d'un punt de vista informatiu?
- ☐ S'evita reforçar estereotips culturals, ètnics o de gènere en descriure el jovent?

3 — Prevenció del pànic moral i dels discursos alarmistes

- ☐ La peça distingeix clarament entre percepcions socials, discursos a les xarxes i evidència empírica?
- ☐ S'evita enfrontar generacions ("joves vs. adults") o gèneres ("guerra de sexes")?
- ☐ El titular i les entradetes són coherents amb el contingut i no exagereu el fenomen tractat?

4 — Capacitat d'acció i protagonisme juvenil

- ☐ Les persones joves apareixen com a subjectes actius, i no només com a problema o com a col·lectiu vulnerable?
- ☐ Es visibilitzen iniciatives, lideratges o aportacions de dones joves i de persones de gènere divers?
- ☐ S'evita un enfocament adultocèntric o condescendent?

5 — Llenguatge inclusiu i precís

- ☐ S'utilitzen termes no sexistes i conceptualment precisos?
- ☐ S'anomena correctament la violència de gènere, evitant eufemismes o termes despolititzats?
- ☐ El llenguatge inclusiu s'emptra de manera clara i adequada al context i sense dificultar la comprensió?

6 — Ús responsable d'imatges i de recursos audiovisuals

- ☐ Les imatges eviten sexualitzar, infantilitzar o criminalitzar el jovent?
- ☐ Es representen masculinitats diverses i models de relació no violents?
- ☐ Es respecten la intimitat, el consentiment i els drets d'imatge, especialment dels menors d'edat?

7 — Veus juvenils diverses

- ☐ S'inclouen veus de dones joves i de joves diversos com a fonts principals, i no només com a fonts testimonials?
- ☐ Les seves aportacions es contextualitzen i es reconeixen com a anàlisis vàlides de la realitat?
- ☐ S'evita utilitzar la seva veu de manera anecdòtica o instrumental?

8 — Protecció de la dignitat i del benestar

- ☐ Es respecten la presumpció d'innocència i la privadesa de les persones?
- ☐ S'evita reproduir insults, discursos d'odi o detalls innecessaris sobre la violència?
- ☐ S'ha considerat l'impacte de la viralització i la possible revictimització digital?

9 — Narratives igualitàries i no desinformatives

- ☐ La peça qüestiona estereotips i rols de gènere?
- ☐ S'analitzen les estructures socials i les relacions de poder, i no només els fets individuals?
- ☐ Els discursos negacionistes es contextualitzen críticament i no s'amplifiquen sense desmuntar-los?

10 — Recursos d'ajuda i de denúncia

- ☐ S'inclouen recursos de suport quan es tracten violències o discursos d'odi?
- ☐ Els recursos estan adaptats al territori i al públic jove?
- ☐ La informació és clara, accessible i visible dins el contingut?

